

ТӨЛӨМ

ЭНЭ ХУУДАМАНДАМНАЙ:

- Нүхэд тухайгаз
- Нааданай үүргэ
- Уран шүлэгэй долгиң дээрэ

И ХУМ

Төрөнтий түрүү гансаараа бодой айз зам шалгалтай дүнгүүд харьяа тарихнай а асуудалаар болон, нотагаархиин ба.

Мальцевай бүхэ түрү үр дүн экзатайгаар үнгүрүлдөгдөхө байна гэж юм ааб даа. Бу багахан тэмдэглалуудыс байгаа хэлэхэ хүсэлэнгэдоо. Тингээ тухай номуудыс Ур ла туршалга, шэр лэ байгаа. Тингээ уг удхыс уудалга таажа шадлаа. Удхыс колхоздоо агроном гондхэжэ, бүхыс наа эхилһөн байна, тухай хоёрдөөдөн, и таржаа эжилээ. Уулине дүй дүрүрэндэ Ленинград, э. Задаган ганаа, өшөг байгэ, Ширин Эрдышевон Балжинтэ институтунаа үрэн таржаа үзэлһингээ дулаа, Герентий Семёновтэй машинаар (С)

Мальцев түрүл уршалгануудыс одаа. Тэдгээрээс нь, докторийншөө и бэшэ, үзэндөө илломтой бэшэ ошойн бүхы түрүндэ зориулагданга хэзэгдэй гэдэ.

Эмэй академинь башуун-корреспондент хүндэтгэ аналд юм.

И ургамалнуудыс аналлагдгүр тархуулханда, өрдөөтэй болон юм. Тингээ ганаа малай орондоо бусад оидоо орондоо үлжжэ байгаа.

И хэдэн ондоо өшөг эжилээ. Эдэ бүтээгдээс Мальцевада хөгжүй дүршэлтэйнь «Знамя Ленина» колхозойн директориншөө нэгэн альжарын, Нам, м.жонжлалтын наалтын станицуудыс

Итэй Семёновичтой нам. Газар ажал туй хүндэ байдалтай гэхэдэми, танаа, нигжээ хэлжэ хааншыс илгээгү г юм даа. Зүүрөг гаар, дуратайгаар днэ дэлхэйдэ бүхэ тархуулханда, Эмэй ганаа үрүрэн ратай юм. Би үхүүдүд шалгалта бариа. Тэмээр хүмүүнүүдэ өшөгөөдөө мөөртэй болон голшаруудыс жолоодохо аргатай. — 2-3 харын хуралсал газартаа дуратуй 7000 тухалын буха томо оумэ динлэхэ, дабындыс эдлэхэ байна. Шагалта байнаар ургуулсын түрүлүгшэ, районий илжэ үгтэ гэхэдэи өр ахмад инженер Ц. хилэмыснейнэй хэлэһөнэй ёшоор, үхүүбүд бэлддөг». — гэжэ өшөөсө, сэсэн үгэ.

Т. ЛА

УМСЫН ОЛООР БИ

Манай анагаа болон байналдаа бүхүлэй үедэ барцта байна. Хүүдэ туршдаа гарц 2 хүнтэй даа. Бүхүдөө хуу дурбалжтай умсн ганагал үгтэ аналгалдаа байна. 17 нк байрнэ эмжэ хондоо доогуур тэмдэглэмээр, нотагуудтаа өшөгн гэжэ дүв Карелия да, Новгородградска, Челябинскта бургагар гарнууд ошойн. МУН да зэргэн хэбэжэ байрнэ метр хэдэ 4 болон тухай олошор Геймернууд шүүдэ сэргээгдэ өшөөсө олошор шүүдэ ашаар хуулта байрнэ Илангайта нота, Хойто-мани эшонго тэ барцтаа боуулагданга. да ганса Фжэлэйхнээ гэр баринтай. Энэ талаа хубилалтану Гэхэтэй ха байрланууд тухалтэй боуулагдгүр болон то болон то данш шэнэ бонэй нэгэ доо нотагуу гарнуудыс гентий бэй гэжэ гэмдэ

Төрөнтий түрүү гансаараа бодой айз зам шалгалтай дүнгүүд харьяа тарихнай а асуудалаар болон, нотагаархиин ба.

Мальцевай бүхэ түрү үр дүн экзатайгаар үнгүрүлдөгдөхө байна гэж юм ааб даа. Бу багахан тэмдэглалуудыс байгаа хэлэхэ хүсэлэнгэдоо. Тингээ тухай номуудыс Ур ла туршалга, шэр лэ байгаа. Тингээ уг удхыс уудалга таажа шадлаа. Удхыс колхоздоо агроном гондхэжэ, бүхыс наа эхилһөн байна, тухай хоёрдөөдөн, и таржаа эжилээ. Уулине дүй дүрүрэндэ Ленинград, э. Задаган ганаа, өшөг байгэ, Ширин Эрдышевон Балжинтэ институтунаа үрэн таржаа үзэлһингээ дулаа, Герентий Семёновтэй машинаар (С)

Багшын үгэ

МИНИИ... ҮХИБҮҮД

Түгү, хургуулингаа бүхэ хэрэгтэ хабаадаха, спортооршын үетангнгоо дунда шалгалтад класс лэн.

Аюшевса Людмиин хото ошюо хуралд, хургуулингаа хургалшашыс татарта хургадаг лэн. Угөө бурн Дугаржаков Баскалан, Цыбиков Цыденбал гэжэ мэтын хургалшад хургуулидаа эрхэнгээ үрдэ тэд Харгаана (5 могоной залда) хуртэ гүйдөөд өрөхэ. Барилдаагаар хонирдогдоо хургалшашыс энэ класса олон лэн.

Тэдэнэй тоодо онсолон илэ гарган Илья Гармаев тухай бэшхэмэ. 5-дахн класса эрэдэ байхалда, наһараа үстэнөөрөө сасуушыс наа, томо бүхэриг бөөтэй, заауу юумшлэ худэлхэшөгүй, хаража байхалдан, нэгэд өөрнө онсо шөнжэтэй лэн.

Тингээд удангүй нүхэдэйгөө дунда удамарша болохо, ударник, отличник бэшшэе наа, нүхэдтөө өшө хүндэтгэ, хайхан сагаан сэдхэлтэй нүхэр болоо лэн.

Саашаа яба лбаһаар, 9-дахн класса эрхэдээ, эгээ түрүшынхээ «Знамя Ленина» колхозойнгоо сурхарбана Номто-Шэфэр гэжэ газарта барилдаана хабаадаа. Тингээд т. үүшынхнээ 1-дхи хуури ээзлэжэ, колхозойнгоо шанша хүртөө лэн. Эндэл Мале Лазаревич Вал-

хэ) хооробэ гэжээ. Үхүүбүдэй хуви занан гэжээ гэхэлхэй байна даа. Байл хургуулидаа буржа, баахан яабан хубуун мүшөө илгээлгэнэ өмгөрөөл болдоо, үрэн Росси ба түрэл Буряа нотагаан гадна харн түрэнүүдтэй мэдээжэ, суутай барилдаан болто.

Майн 27—28-наар Илья Гармаева зориулан ехэ күрүсөөн түрэн нотагаан үнүрөө. Эндэ бүхы республикыннай залуу барилдаан шалгалтада, Аргагүй ехэ хайлар болдо.

Энэ амысын хубууд, сагаад соо агрономшын, ветеринаршын, соёлно худалдарилашын, мнлинэй ажалтаншын, багшын, сууга бэрхэ хоншоншын, бизнесменүүдын, түрүү механикаторшын, инженершын, электриншын, колхозой түрүлүгшын, гүлээшын, фермершын олохо байнада.

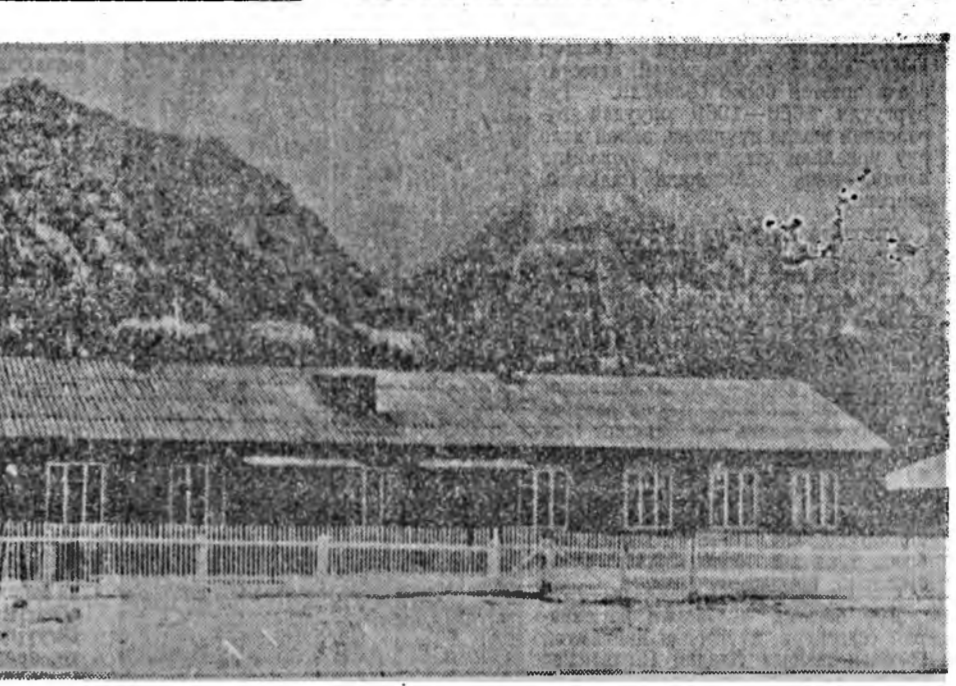
Энэ үхүүбүдэйни (40 наһай) сагаад, хубууд болдо) хуви занан, үгжэ хайхан ажалын харгы хордодо байн байг гэжэ нимэ үрэл зориулахамн:

Алтан шаргал наранай ошша дор, амгалтай тайбан дэлхэйн хурһын дээр Арэд зондоо хүндэтгэй, Аба, эмжээдэ тунатай, Ветин нүхэ олоо, Ура түгээдэр байл, Ажал үдэ-мэридоо амжалтаттай, Аза талаантай, Амар мэндэ нугат даа! Б. ЦЫДЫПЦЫРЕНОВА, Буряа, Республикын ба Россиин хургуулин габьята багша.

Хамта дээрэ 60 таран үхүүбүд механикаторай мэргэжэлтэй болго гарха юм. Нёдондо 64 хубуудтэ үнэмшлэ баруулагдаа лэн.

Тингээ эхин шатын механикаторай хуралсал гархаа гэжэ хэрэгтэй болдо байна. Мүшөө үелэ холын хото, город руу ошжого, хураха дуратан юмор болоо. Тингээдэ байра дээрэ хуралсал өмхилхээ тухай наһамжашууд гарна. Согто-Хангада Могойтны СТУУ-гай филиал нэвжэ бэлдхэл хэгдэй. Эндэ тракторист, комбайнер болон жолоодошын хургахаар түсөөлгөнэ. Эдэнэр умысн, хамтын, фермернуудэй болон таршаалай ажа, хынуудта гол түлэб ажаллаха зон аабза.

Ц. ГОНГОРОВ.

БАРХАНАЙ АРШААН

Байгал далайн тулга тугшэ, барганаан зоной бүдэ болон Бархан тулаа хадаа өрөл үндэр огторгой тулама мундаргануудтай. Уулын оройнууднаа мүнгөн дунтата аршаанууд, тунгалаг сабар горхонууд үрлэдэн мэтэ, доошоо шаалн-шуулин, талаа уруу урладаг.

Хууны дунтай үеэр уулын хормоонд сагаан хубуугоор хушаглан шэнги, хизааргүй мойното тала- нүүд үргэлжлэхэ. Уулын үбэртэ эршаантай дээрнээ халааха хэрэгсэлнүүд тухээрэгдэнхэй. Гансахан аршаан уужа, хотоб аргална бэшэ, мүн сөбөр тунгалаг агаарнаа хүн хайжарна гэжээ. Амархада, харуул уужам гэрнүүд, хүүхүрнүүд, столонво би...

В. БАТОРОВАИ
фотокент.

Цырен-Дулма ДОНДКОВА,

ВУРЯД РЕСПУБЛИКЫН АРААН ПӨТ ШЭЛДЭЙ ЗАНГИ

Дуулана гүт, дуун эздэлнэ, Дуулагты даа, улам дэтэлнэ. Хоёр-гурбан зуун жэл туун, Хонгёотон дуудана дуу: «Дунан, дүнэн Хархан Дүрэн худ-дөө дүшоотэй. Дүүлэгэр залуу шэдэй Дүрөн дахар сэрэгтэй».

— Айдариингаа ездэ, Алтан хилэ алхалайби. Адуунайгаа олоидо. Ада хэбээ бөхолойлби, Дэлэ сагаан Харгада Дөндүү ехэ найдалаби. Дээдын сагаан хааншэ Дэмжээ гэжэ нааналай. Найман хантэ гэрнээ Ашаалхажа гаралай. Найман хуугаад абагытгаа Дахуулхажа гаралай. Лошо газар нотагаа Ошохо гэжэ шиндхээбэлби. Хори аха дүүнэртээ Золтохо гэжэ шэбшээлэйби. Хулэн Бур мүн тээлээ Хулэгэйн түрүү табаралай Хууюн баярай эхнээ Хүрхэ гэжэ яралай. Алтан Эмээл алгасан, Айдара орхин дабшаба. Аба орондоо ойротон, Аршаан хульсанаа уярба, Буржагар хульхон Аабайн хоёртон дахарай. Айдар эхлэн нүхэртэй Алга зурхын хүрээтэй, Асууга наан, тэдэндэ Алды хэжэ хэлээрэй. Айд түмэшини, Шэдэй, Алгыш абагал сэдхэлдээ, Айдар үенүүд хэтээд Абагал шанша жэшэ, Дуулана гүт, дуун эздэлнэ, Дууга асаран дүтэлнэ, Сээрэдхэтэ дуналаар Сэсэгэй намаа үнгэнэ. Шэбшээлтэ дурар Сэжэ наана мүнгэнэ, Уе дамжан урдана, Уион дур дурдана, Хара мурэн, Хара мурэн, Хастарна эзээ үгылэн, Дуулана гүт, дуун эздэлнэ, Дууга асаран дүтэлнэ...

ХУУГЭДЫЕ ХҮМҮҮЖҮҮЛГЭДЭ НААДАНАЙ ҮҮРГЭ

буулагдаха үедөө бөөдэ найдалаа мэдүүлэн, үүсхэл гарган наадаха.

Үхүүбүдэй наһа наһаарны ба психологическ сан абаарны хараада абан, хуралсал ба хүмүүжүүлгэ өмхилхэд юм. Жэшээлхэд, 1,5—3 наһатайшуудла сенсомоторын хүтөөлгө, 4—5 наһатай үхүүбүдтэ динамикса ауйлтай—ухааа бодолыс ба логико—хүнэй ухааа хүтөөлжэ Наада дурдхалха.

Олондо мэдээжэ монгол угсгата аравдугайд хүүгдэй наадад: «Тарбагашаага», «Эрхо харбалга», «Шагаа наадад», «Мори уршдаан», «Элэнгэ хууша» г. м. Энэ нааданууд үхүүбүдэс нүдэ хурганга гэмэ—хара бөөшын хүсэтэй, шандаанатай, түрэн дары тэмдэглэн олохо, лоб байса юумэ хэхэ, мэргэн онгог, ябасаа тавралдуула, налж-журам заршам, хэсээрн г. м. хүнэй бээдэ тээртэй шадал олгоно. Энэ «шаада» залуу үхүүбүдэй шэнэ мэргэжэл олохо ябадалда тсп тунатай—аналша, ангуула, манша ба уг гарбалаа ламгаалха г. м.

Үхүүбүдэй ехэ болохо бүри, наһатайны тааруулан, нааднын ондоо, өрбө болон хургаха. Жэшээлхэд, «Шо-нын наадад», «Еавгайн наадад», «Бухын наадад», «Ботогошохо», «Хурын наадад», «Нойр хатар» г. м.

Эдэ нааданууд—хүнэй бүхы үе мүснэ худэлгэхэ гэнэн өрмөгтөтэй. Энэ болбол нмар нэгэ нааданай снэгтэ болон, үгүгүгүгүр, мнлэ эхилжэ, сангалгаар хагуулан наадалга сүжэ—пангэмийн дүн юм. Хара бөөшн дадалга элбэ абанууд, ибөсын шаар шэнэ, ан аргантай, ануу мал дуурилан харуулан наадуулдуу. Үхүүбүдтэ мэргэжэл олохо хэрэгтэ дүтэ өршын харгы нэвжэ үртэ ошюу.

Үхүүбүдэс аралай соёлтой танисуудха гэжэ тон соёлтой удхатай, Дууша, хүүжэмэ,

дог: түлэ гэртэ оруулаха, ойро бэлхнээ яабан тугал, хургыдыс асарха, гаргаха г. м.

6—7 наһатай болон ба саган-үхүүбүн — дагина гэрэнгээ амалда дүрэтэй болдог. Бага дүүнээр харуулахалда, эдэ хоол бэлдэхэс, гал гуламтай сахна г. м. 8 наһатай болоходоо, үнэгэз нааха, оёолдоо хуралгал, 12—13 наһатай болоходоор, бөө даажа, гэрэй амал хэдэг. Хубуун 14 наһатайда гол ажалсан болоо, эсгэнгээ худэлмэрнээ тунатай болдог.

1901 ондо ородой мэдээжэ эрдэмтэ-аншан Г. М. Осокин «Монголой хилэ дээрэ» гэнэн очерк соогоо буряад үхүүбүд тухай нигээ бэшэ: «5—7 наһатайгаа ехэ хүнэй анал хэргэ, бөө даанги, өөрнө наал болдотой болодог. Буряад хубуун 7 наһа хүрэхэдөө, өөрнөөгө шэ шарайгаар, түхэл үрэн 10—12 наһатай тарнашан алай хубуунээр аршаанууд байдаг.»

Үхүүбүдэй ехэ болоходо, олонхи нааданайн дурсалга болон үлшээлэг. Мүшөө сагта арэд зоной дунда нааданхайнуйтай хүмүүжүүлгын удхашан бургаггүй, үшөөл үнэгээрэн, түхэл маягаа хуибиан, шэнэ удхатай болон хүмүүжүүлгын жасада эхэхэн лүүри ээлнэ.

Манай түрэнхид, хүүгдэй саалта худэлдэй хүмүүжүүлгэ шэд, ардадэй хөөхмэ амалда түшлэн, шэнэ ба хуушан нааданхайнуудыс үйлдэбэриэн бүтээжэ. Багшуушыс арэд зонойгоо соёлтой ёшо вакилтай холон, хүмүүжүүлгын аналэс улам хайжаруула ёшотойби.

Энэ жэлдэ (1994) Монголой улсадай нилсэл Улаан-Баатар хотодо монгол улсада арадуудай үхүүбүдэй наадад—«Ехэ наадад» нэгэ-дээр харалагдана. Ехэ нааданда хабаадаха дуратайшууд — багшанар, хүмүүжүүлгшэд, түрэнхид бэлхээлэй хүдэлмэри үргэнөөр ябуулаха бээ гэжэ найдалдана.

Цыренжаб БАДМАЕВ

УХИБҮҮДТЭ ЗОРИУЛАГДААН ШҮЛЭГҮҮДХЭЭ

БОЙЛТОРГО

Тугал бүхэнэй боёлто Тусгаар уриан бойлторго. Манай тугал энэл гэжэ Мэдүүлхын нэгэл арга. Баххаймайн тугалхан Юрөөдөл мууе ойлгохон... Баарна, тэрэнэй бойлторго — Шабын түмэр бойлторго Амнды малда удаг аал? Арки модонхой ойрхоно Арай тугалхан ябаал.

Энэ жэлдэ (1994) Монголой улсадай нилсэл Улаан-Баатар хотодо монгол улсада арадуудай үхүүбүдэй наадад—«Ехэ наадад» нэгэ-дээр харалагдана. Ехэ нааданда хабаадаха дуратайшууд — багшанар, хүмүүжүүлгшэд, түрэнхид бэлхээлэй хүдэлмэри үргэнөөр ябуулаха бээ гэжэ найдалдана.

Т. ЗАМВАЛОВА.

Хото, хүдөөгэй һоним

Баргажанай аймагай Уланай дунда һургуулин 150 жэлэй ой

ҺУРАХА, АЖАЛЛАХА ЭРХЭЭЭ ЭДЛЭН...

— Манай һургуули 1965—1966 онуудай һуралсадай жэлдэ дунда һургуули болгодожо, 45 хуууд, басагад нотаг дээрэ болбосоролотой аттестат абаха аргатай болоо бэйлэбди. Тус һургуули 1968—1969 онуудай һуралсадай жэлдэ дүүргэжэ, замтай хооло руу ураланһа аттестаттай болоогшо бэйди. — гэжэ Антонида Раднаева хоорона.

Антонида Раднаева

Антонида Очировна 10-дахы класс дүүргэһэн жэлдэ Улаан-Удэ ерөнжэ, Дорж Банзаровой нэрэмжэтэй багшанарай институтта орожо, һуудань тэрэнэ дүүргэһэн юм. Мүнөө Улаан-Удэ хотын захиргаанда хүдэлдэ, Свердловскын юридическэ институт дүүргэһэн ахань— Антон Очирович Набаевскын районий прокуратурада, нүгөө ахань — Валерий Очирович Томскийн барилгын-инженернэ институт дүүргэһэн һуульһань нэгдэхи урвалһаньд барилгашан-инженерэ хүдэлдэ. Институд хото болбосон тухайтай болгогдохын түгөө оролдон, эрмэлзэнэ.

Дүү басаган — Мария багшанарай институт дүүргэһэн дипломотой болоһон жэлдэ Яхадай (Саха) Республикада ажаллахаа эльгээгдэһэн байха юм. Раднаевтанай гэр бүлдэ түрэн эдэ дүрбэн хуууд, басагад түрэл нотагайнаа үетэйгэй суг хамта нэгэ һуруулида һураха гараа.

Харин эдэнэрэй эсэг Очир Ванданович Раднаев тус һургуулин директорээр олон жэлүүдтэ хүдэлжэ гараа юм. Нэн түрүүн Уланай һургуулин экин шатан байхада, долоон жэлэй болгодогдонь, директорээр томилогдохон юм.

Очир Ванданович урда жэлүүдтэ Нурый экин шатан һургуулин даагшар араад жэлэй туршада хүдэлжэ яһан байна. Энэнь табдэл онуудай үеэр һон ха. Шэнэ программар хүдэлжэ экинһэн һургуули жэл бүри нэгэ-нэгэ классаар нэмэ-нэмэлээр

дүүргэһэн В. Ш. Цыренова Улаан-Удэ хотын захиргаанай соёлой талһага даагшар хүдэлжэ яһахада, хотын ажалһанай дунда үнгэргөгдөжэ байдаг соё сургалтай олон тоото хэмжээгэ юууланһаа надамар бэрхээр эмидхэнэ, хүтэлбэрлэлэе лобхмьстэ харахада, урма байр түрүүлжэ юм.

Сугтаа арбадахы класс дүүргэһэн бидэнэрэй 16-ниних Улаан-Удэ хотодо ажаллана, ажаһуунаби. Бүгдтэдээ дүүргэжэ дүүргэжэ, оондһонгоо олоһон мэргэжэлээр хүдэлһэди. — гэжэ хотын эрхм технолог барилгашан Д. Ш. Доржиев омогторхон.

Эдэ үдэрүүдтэ эдэнэр болон бусад ондоо жэлүүдтэ дунда һургуули дүүргэжэ гараһан хуууд, басагад түрэл һургуулингаа мундэлһөөр 150 жэлэй ойн байрай найр, наадые хуучун сэнгилээр тэмдэглэсэхэе бэлэдхэлэй ехэ хүдэлмэри эмидхэнэ.

Тоонто нотагтаа байгад, арбадахы гү, али арбан нэгдэхы класс дүүргэһэн эдэнэрэй басаха, урманһаһай ойлгогсотой ааб даа. Һургуулида орожо, болбосоролотой аттестат абаагүй һаа, хэһийнше хаана, холо ойгуур абажа, һургуули һударты орохо, арад эондоо харатэй мэргэжэл мундэлхэ һон гү гэлэн бодол түрэхэ ёһоороо түрэнэл ха.

Һургуулигай болоһон алише нотагтай хуууд, басагад ээ орон нотагууда ходо, ойгуур сууруулаха, мартуужа яһана башь аал? Ингэжэ һураха, ажаллаха, амарха эрхээ эдлэн, үгээгдэһэн үхнүүдүнэй ажалтай аруун замда гараһай, хэһэн, бүтэһэн хүдэлмэрээр арад эондоо баясуужа, урманһуулаха яһана ха юм. Урма зоригоор дүүрэн бадаранхай, түрэл һургуулингаа һайндар хаа-хаанагүй тэмдэглэсэхэ ябадһагүй һайшаалтай ха.

Т. БАДМИН.
ЗУРАГ ДЭЭРЭ: Байһа ондо дунда һургуули хэмээр дүүргэһэн Гэрэлмаа БАДМАЕВА.

дунда һургуули боложо, һалбаран хүжэһэн байха юм.

— 1968—1969 онуудай һуралсадай жэлдэ арбадахы хоер классай 60 хуууд, басагад аттестаттай боложо, нэгэ зариманай һуралсааа үргэлжэлүүлһэн, нүгөөдүүлһэн түрэл холжодоо хүдэлжэ үзлэһэн юм. — гэжэ Улаан-Удэ хотын шүдэ арадагшай полклининий отделение даагша Б.Я. А. Будаев хоорона.

Эрхм гарай доктор Солонхон Бато-Жаргал Аюшевич Шотын медицинһин, мун сугтаа тус һургуули дүүргэһэн хани нүхэрһин Л. М. Дамнилова багшанарай институтуудые дүүргэһэн байна. Түрэн Сибирин соёлой институт

ХУГШЭН, ЗАЛУУГҮЙ ХАБААДАБА

Баял хүрэг малаа зунхай шэмэтэй ногоондо гаргана, ехэ ажаллаа— хачарайнгаа тарилгы сүм дүүргэһэн Гайтсын совхозой хүдэлмэршад, нотагай эмхинүүдэй алба хааһанд Удэ мүнэрэй үзэсхэлэн һайхан-эрбедэ Сурхарбаана үнэгэрбэ. Нотагай олзын хэрэг эрхилэһэд амтатай эдөө бэлдэбэ, эд бараанай наймаа эмидхэбэ.

Буряад хүнэй зурхэ сөдхэлбэе бүхэ барилдаан яаха аргагүй татадаг ааб даа. Тайла сонгоһой эрхм барилдаһана гэлэн үндэр нэрэ ээргэдэ Баир Балдуев хүртэбэ. Ондо ондоо наһанай олон барилдаашадые тэрэ ахижа гараа.

Спортын олон зүйлүүдээр болоһон мурьсөө наһдануудта Тайтсын совхозой эбтэй, эмхитэй спортиста команда нэгдэхи һуурида гараба.

Сурхарбаанда хушгын, залуугүй дабаажа, ажалһад эрхм һайнаар амар, ба, сэнгэбэ, хүмбэд.

Г. САНДАКОВ,
Тайтсын совхозой ахамад зоотехник.

ЭНХЭРЭЛ ХЭРЭГТЭЙ

Эдэ үдэрүүдтэ Бүхэроссин инициативады болгоһон республиканыска талһагай аймагуудай экин эмхинүүдтэ тоосото суглаанууд үнгэргэжэ байна.

Башуурэй аймагта 812 инвалид ажаһуудаг. Аймагтай тоосотой конференцияд сугларһан 67 делегат өй эмхин ажал хэрэгүүд, байдал байдал тухайга хооралдэбэ. Экин эмхин түрүүлжэ Л. К. Иванов, инструкторай, мун бухалтарай

уялга бэлүүдэд П. Я. Полотов гэгшэдэй ажалы сугларһад үндэрөөр сэнгэбэ. Эдэнэрэй үүсхэлээр олон тоото аша тугатай хэрэг бүтээгдэһэн байна. Жэшээртэдэ, үнэ сэнгүүдэй үлүүс нэмээгүй байхада, Германияч «Майер» фирмын лицензээр Владимир хотодо бүтээгдэһэн 23 коллека тэдэнэр абаһа шалаһан юм.

Элаинин хүдөөгэй захиргаанай сайһан Р. Г. Нозорукторай, мун «Дружба»

колхозой түрүүлжэ Р. Г. Соковников тухай шүмжэлхы үгэзүүд хэлэгдэбэ. Нотаг дээрэ засаг бариха байһан эдэ хоёр эрэмдэ зон тухай банаагаа зоолодоггүй, гүлтануудтань шажэ дүни байдаг, гүйлтануудтань харюусадгашегүй, туһа хүргэлэгшэсгүй байһа.

Эрэмдэг үлбэр үлбэр зондо мүнөөнэй хүндэ сагта илангага ехэ эйхарал хэрэгтэй гэжэ эдэ ноёд отго мартаал ха.

Агын округой теледидон тэрэнише уржика, хоордөөһөн суглаада, харуулаа, Телевизор хараһанай олон асуудалнуудта лама тодорхой харюуһуудые үгэһэн байна.

ХУРГАД—ШЭМЭТЭЙ НОГООНДО
Округой ахамжуудай хонидой түл аалга сүм тугасжа, бүхэ дээрэ 800 мянган хургад шэмэтэй ногоондо болжэ байна.

Нэгдүгөөнхондо 18 мянгар үеэсөн түл аалга. Зүүгээр зарим ахамжууд нилээн олон хургаатай болобо гэжэ тэмдэглэһэй. Тэднэй тоодо Хара-Шэбэр, Согто-Хангил, Саган-Уула, Шандали, Зуугалай нотагуудай хонидой эрхмээр хүдэлжэ, округ соогоо түрүүлэн гараба.

Ц. ГОНГОРОВ.

«Ганжуур» хэблэгдэбэ

Бүхэроссин хэблэлэ «Наука» нэгдэһэй бүридэлдэ ородог «Восточная литература» фирмэ «Памятник» нисемноты Восток. Буддическэ библиотекэ гэлэн нингэ гаршаг доро «Каталог восточного рукописного «Ганджура» гэжэ ном барилда.

Энэ ном хэблэлдэ бэлдэһэн, транслитераци болон оршолһонь зонхон хүн гэхэдэ, зүүн сүгые шажалгалшэ З. Касьяненко болон Р.АН-АЙ Хальмагий Нингэй эрэмдэй институтдай мүнэн ханаһар «Ганжуур» 2150 хэблэгэр хэблэгдэһэн байха юм. Бурхан багшын һургаалнуудые согоһолһон, тайлабарилһан энэ ном буддын шажанитай тон ехээр сэнгэбэ, нанин гэжэ тоолодог номуудай нэгэн юм.

Т. АНДРЕЕВА,
Н. КОСЕНКОВА.

СЭРЭГЭЙ ҺУРАЛСАЛ ЭХИЛЭЭ

Забайһалин сэрэгэй округой байрлалга харьтата газартай дээдэ һургуулинуудай оюутдай сэрэгэй һуралсал байһа оной июнин 1-һээ эхилэбэ.

Округой сэрэгэй часть, буряад Яхадай, Буряад Республикаһин, Шытын, Эрүүгай, Томско областһуудтай, Красноярск хизаарай — бүхэ дээрэ 12 дээдэ һургуулин шайһар сэрэгтын мэргэжэл шалабарид һураха, дайһал, хы арга дүрэтэй болохо юм.

Бусад 9 дээдэ һургуулинуудай оюут институт болон университетидэйгэ дэргэдэхи сэрэгэй кафедрануудта хэблэл һуралсал гаража байһай.

Ингэжэ Россин эрхэтэн бүхэтэй Эхэ орондо хамтаалхар байр байха, сэрэгэй алба гараха гэһэн нагил уулга бөлүүтэгдэбэ гэжэ.

Манай корр.

Телевидени

ИЮНИН 27-һоо ИЮЛИН 3 ХҮРЭТЭР

Понедельник, 27

«Останкино» канал 18.00—Саг болотор аппаратура забанджа. 16.00—Шэнэ һонин. 16.25—Олын хэрэг эрхилгэ. 16.55—Ажал эрхилгэ. 17.10—«Комиссия». 17.30—Шэнэ пэрнүүд. 18.00—Одогто саг. 18.40—«Мир» телерадиокомпанини дамжуула. 19.00—Шэнэ һонин. 19.30—Россин политигууд тухай. А. Чубайс. 19.45—«Азбука собственности». 20.00—«Час пик». 20.25—«Дикая роса» — фильм. 20.55—В. Познерой авторска программа. 21.40—«Амгалан һонирсогы, багашуул». 22.00—«Шэнэ һонин. 22.30—«Этот таинственный Майка». 23.10—«Лингвисты» — фильм. 01.00—Шэнэ һонин. 01.20—Футболор дэлхэйн чемпионат Швейцари — Колумби. «Росси» канал. 9.00—Мэдээнүүд. 9.20—Автоинг. 9.25—«Требуется, требуется». 9.35—Формула-730. 10.05—Шуран бэрхэ хунүүдэй саг. 10.35—Вухэдэлхэйн һонинүүд. 11.00 — Республиканы Президианд Ж. В. Игнатовой концерт. 11.15 — «Обратный адрес». 11.45 — «Городок». 12.10 — Реклам. 12.40 — Телегазет. 12.50 — Таргашадай асуудал. Буряадай ТВ. 17.25 — «Час пик». 18.00 — Байгал. 18.15 — Курьер. 18.45 — Буряад Республикаһин Ардаг Хуралдай депутат кандидат А. Г. Лубсановтай уулзала. 18.55 — Хүгэмтэ забарһал. 19.05 — Буряад

Вторник, 28

«Останкино» канал. 7.15—Шэнэ һонин. 7.50—Угөө. 10.05—Дэлгүүрай шажалгал. 10.20—«Доминика». 10.40—«Дикая роса». 11.10—Хүн ба хууль. 11.40—Мультифильм. 11.50—Тениссээр Уимблдон турнир. 12.50—Пресс-экспресс. 13.00—Шэнэ һонин. 13.10—Юун? Хаана? Хэзээ? 16.00—Шэнэ һонин. 16.25—Одэнч хэрэг эрхилгэ. 17.00—Хэрэг. 17.10—Мультифильм. 17.40—Шэдэ гэдэй. 18.00—440 гэр. 18.40—Мэнэй хурша — Турция. 19.00—Шэнэ һонин. 19.25 — Мультифильм жүүд. 19.50—Ушөө дахин үмээлэгэ тухай. 20.00—«Час пик». 20.25—«Дикая роса» — фильм. 20.55—Темз. 21.40—«Амгалан һонирсогы, багашуул». 22.00—Шэнэ һонин. 22.30—Этан турүүлэ. 22.40—Футболор дэлхэйн чемпионат Болви — Испани. 00.40—«НКС» программа. 01.00—Шэнэ һонин. 01.25—Футболор дэлхэйн чемпионат Ирланди — Норвеги. 03.25 — Пресс-экспресс. «Росси» канал. 9.00—Мэдээнүүд. 9.20—Тодорхойгоор. 9.30 — Автоинг. 9.35—«Требуется, требуется». 9.45—Формула-730. 10.15—Шуран бэрхэ хунүүдэй саг. 10.45—«Желтая подводная лодка» гэжэ клуб. 11.15—Бүхэдэлхэйн һонинүүд. 11.40—«Ябанди». 11.50 — «Момент истины». 12.45—Хубин суглуулабари. 13.15—Телегазет. 13.25 — Таргашадай асуудал. Буряадай ТВ. 18.10—Байгал. 18.25 — Буряад Республикаһин Ардаг Хуралдай депутат кандидат Е. М. Егорцов, С. И. Пронин, Г. М. Беродеев гэгшэдэй уулзала. 18.55 — «Сибирь-Восток» гэжэ фирмэтэй тапкисагы. 19.10 — Ушөө дахин хунгалта тухай. 19.40—Буряад Республикаһин Ардаг Хуралдай депутат кандидат В. Шинин, П. А. Айдаев дэе үмээлэһэн болжэ байна. 20.30—Одод хэрэбэ. 20.35—(буряадаар). «Росси» канал. 20.55 — «Санта-Барбара» — фильм. 21.45 — «Мертвая душа». 21.50 — Оккупациян ойн баһа. 23.30—Мэдээнүүд — Одод хэрэбэ. 23.35 — Спортивна дамжуула. «Ведьма и прот». 00.30 — «Амгла» — фильм. «Полнолуние».

Среда, 29

«Останкино» канал. 7.15—Шэнэ һонин. 7.50—Угөө. 10.05 — Дэлгүүрай шажалгал. 10.20—«Хунуудэй хужал». 10.40—«Дикая роса» — фильм. 10.50—Тенис. 11.50—Футболор дэлхэйн чемпионат Росси — Камерун. 12.50—Пресс-экспресс. 13.00—Шэнэ һонин. 13.05—Дживс ба Вустер. 16.00—Шэнэ һонин. 16.25—Олын хэрэг эрхилгэ. 17.10 — Мультифильм. 17.40—Джем. Х конкурсе. 23.00—Футболор дэлхэйн чемпионат. «Росси» телерадиокомпанини дамжуула. 19.00—Шэнэ һонин. 19.25—Ушөө дахин үмээлэгэ тухай. 19.30—Россин политигууд тухай. Шумейко. 19.45—Технофильм. 20.00—«Час пик». 20.25—«Дикая роса» — фильм. 20.55—Кинопанорама. 21.40—«Амгалан һонирсогы, багашуул». 22.00—Шэнэ һонин. 22.30—«Монолот». 22.40—П. И. Чайковскийн хэрэг эрхилгэ. 17.10 — Мультифильм. 17.40—Джем. Х конкурсе. 23.00—Футболор дэлхэйн чемпионат. «Росси» телерадиокомпанини дамжуула. 19.00—Шэнэ һонин. 19.25—Ушөө дахин үмээлэгэ тухай. 19.30—Россин политигууд тухай. Шумейко. 19.45—Технофильм. 20.00—«Час пик». 20.25—«Дикая роса» — фильм. 20.55—Кинопанорама. 21.40—«Амгалан һонирсогы, багашуул». 22.00—Шэнэ һонин. 22.30—«Монолот». 22.40—П. И. Чайковскийн хэрэг эрхилгэ. 17.10 — Мультифильм. 17.40—Джем. Х конкурсе. 23.00—Футболор дэлхэйн чемпионат. «Росси» телерадиокомпанини дамжуула. 19.00—Шэнэ һонин. 19.25—Ушөө дахин үмээлэгэ тухай. 19.30—Россин политигууд тухай. Шумейко. 19.45—Технофильм. 20.00—«Час пик». 20.25—«Дикая роса» — фильм. 20.55—Кинопанорама. 21.40—«Амгалан һонирсогы, багашуул». 22.00—Шэнэ һонин. 22.30—«Монолот». 22.40—П. И. Чайковскийн хэрэг эрхилгэ. 17.10 — Мультифильм. 17.40—Джем. Х конкурсе. 23.00—Футболор дэлхэйн чемпионат. «Росси» телерадиокомпанини дамжуула. 19.00—Шэнэ һонин. 19.25—Ушөө дахин үмээлэгэ тухай. 19.30—Россин политигууд тухай. Шумейко. 19.45—Технофильм. 20.00—«Час пик». 20.25—«Дикая роса» — фильм. 20.55—Кинопанорама. 21.40—«Амгалан һонирсогы, багашуул». 22.00—Шэнэ һонин. 22.30—«Монолот». 22.40—П. И. Чайковскийн хэрэг эрхилгэ. 17.10 — Мультифильм. 17.40—Джем. Х конкурсе. 23.00—Футболор дэлхэйн чемпионат. «Росси» телерадиокомпанини дамжуула. 19.00—Шэнэ һонин. 19.25—Ушөө дахин үмээлэгэ тухай. 19.30—Россин политигууд тухай. Шумейко. 19.45—Технофильм. 20.00—«Час пик». 20.25—«Дикая роса» — фильм. 20.55—Кинопанорама. 21.40—«Амгалан һонирсогы, багашуул». 22.00—Шэнэ һонин. 22.30—«Монолот». 22.40—П. И. Чайковскийн хэрэг эрхилгэ. 17.10 — Мультифильм. 17.40—Джем. Х конкурсе. 23.00—Футболор дэлхэйн чемпионат. «Росси» телерадиокомпанини дамжуула. 19.00—Шэнэ һонин. 19.25—Ушөө дахин үмээлэгэ тухай. 19.30—Россин политигууд тухай. Шумейко. 19.45—Технофильм. 20.00—«Час пик». 20.25—«Дикая роса» — фильм. 20.55—Кинопанорама. 21.40—«Амгалан һонирсогы, багашуул». 22.00—Шэнэ һонин. 22.30—«Монолот». 22.40—П. И. Чайковскийн хэрэг эрхилгэ. 17.10 — Мультифильм. 17.40—Джем. Х конкурсе. 23.00—Футболор дэлхэйн чемпионат. «Росси» телерадиокомпанини дамжуула. 19.00—Шэнэ һонин. 19.25—Ушөө дахин үмээлэгэ тухай. 19.30—Россин политигууд тухай. Шумейко. 19.45—Технофильм. 20.00—«Час пик». 20.25—«Дикая роса» — фильм. 20.55—Кинопанорама. 21.40—«Амгалан һонирсогы, багашуул». 22.00—Шэнэ һонин. 22.30—«Монолот». 22.40—П. И. Чайковскийн хэрэг эрхилгэ. 17.10 — Мультифильм. 17.40—Джем. Х конкурсе. 23.00—Футболор дэлхэйн чемпионат. «Росси» телерадиокомпанини дамжуула. 19.00—Шэнэ һонин. 19.25—Ушөө дахин үмээлэгэ тухай. 19.30—Россин политигууд тухай. Шумейко. 19.45—Технофильм. 20.00—«Час пик». 20.25—«Дикая роса» — фильм. 20.55—Кинопанорама. 21.40—«Амгалан һонирсогы, багашуул». 22.00—Шэнэ һонин. 22.30—«Монолот». 22.40—П. И. Чайковскийн хэрэг эрхилгэ. 17.10 — Мультифильм. 17.40—Джем. Х конкурсе. 23.00—Футболор дэлхэйн чемпионат. «Росси» телерадиокомпанини дамжуула. 19.00—Шэнэ һонин. 19.25—Ушөө дахин үмээлэгэ тухай. 19.30—Россин политигууд тухай. Шумейко. 19.45—Технофильм. 20.00—«Час пик». 20.25—«Дикая роса» — фильм. 20.55—Кинопанорама. 21.40—«Амгалан һонирсогы, багашуул». 22.00—Шэнэ һонин. 22.30—«Монолот». 22.40—П. И. Чайковскийн хэрэг эрхилгэ. 17.10 — Мультифильм. 17.40—Джем. Х конкурсе. 23.00—Футболор дэлхэйн чемпионат. «Росси» телерадиокомпанини дамжуула. 19.00—Шэнэ һонин. 19.25—Ушөө дахин үмээлэгэ тухай. 19.30—Россин политигууд тухай. Шумейко. 19.45—Технофильм. 20.00—«Час пик». 20.25—«Дикая роса» — фильм. 20.55—Кинопанорама. 21.40—«Амгалан һонирсогы, багашуул». 22.00—Шэнэ һонин. 22.30—«Монолот». 22.40—П. И. Чайковскийн хэрэг эрхилгэ. 17.10 — Мультифильм. 17.40—Джем. Х конкурсе. 23.00—Футболор дэлхэйн чемпионат. «Росси» телерадиокомпанини дамжуула. 19.00—Шэнэ һонин. 19.25—Ушөө дахин үмээлэгэ тухай. 19.30—Россин политигууд тухай. Шумейко. 19.45—Технофильм. 20.00—«Час пик». 20.25—«Дикая роса» — фильм. 20.55—Кинопанорама. 21.40—«Амгалан һонирсогы, багашуул». 22.00—Шэнэ һонин. 22.30—«Монолот». 22.40—П. И. Чайковскийн хэрэг эрхилгэ. 17.10 — Мультифильм. 17.40—Джем. Х конкурсе. 23.00—Футболор дэлхэйн чемпионат. «Росси» телерадиокомпанини дамжуула. 19.00—Шэнэ һонин. 19.25—Ушөө дахин үмээлэгэ тухай. 19.30—Россин политигууд тухай. Шумейко. 19.45—Технофильм. 20.00—«Час пик». 20.25—«Дикая роса» — фильм. 20.55—Кинопанорама. 21.40—«Амгалан һонирсогы, багашуул». 22.00—Шэнэ һонин. 22.30—«Монолот». 22.40—П. И. Чайковскийн хэрэг эрхилгэ. 17.10 — Мультифильм. 17.40—Джем. Х конкурсе. 23.00—Футболор дэлхэйн чемпионат. «Росси» телерадиокомпанини дамжуула. 19.00—Шэнэ һонин. 19.25—Ушөө дахин үмээлэгэ тухай. 19.30—Россин политигууд тухай. Шумейко. 19.45—Технофильм. 20.00—«Час пик». 20.25—«Дикая роса» — фильм. 20.55—Кинопанорама. 21.40—«Амгалан һонирсогы, багашуул». 22.00—Шэнэ һонин. 22.30—«Монолот». 22.40—П. И. Чайковскийн хэрэг эрхилгэ. 17.10 — Мультифильм. 17.40—Джем. Х конкурсе. 23.00—Футболор дэлхэйн чемпионат. «Росси» телерадиокомпанини дамжуула. 19.00—Шэнэ һонин. 19.25—Ушөө дахин үмээлэгэ тухай. 19.30—Россин политигууд тухай. Шумейко. 19.45—Технофильм. 20.00—«Час пик». 20.25—«Дикая роса» — фильм. 20.55—Кинопанорама. 21.40—«Амгалан һонирсогы, багашуул». 22.00—Шэнэ һонин. 22.30—«Монолот». 22.40—П. И. Чайковскийн хэрэг эрхилгэ. 17.10 — Мультифильм. 17.40—Джем. Х конкурсе. 23.00—Футболор дэлхэйн чемпионат. «Росси» телерадиокомпанини дамжуула. 19.00—Шэнэ һонин. 19.25—Ушөө дахин үмээлэгэ тухай. 19.30—Россин политигууд тухай. Шумейко. 19.45—Технофильм. 20.00—«Час пик». 20.25—«Дикая роса» — фильм. 20.55—Кинопанорама. 21.40—«Амгалан һонирсогы, багашуул». 22.00—Шэнэ һонин. 22.30—«Монолот». 22.40—П. И. Чайковскийн хэрэг эрхилгэ. 17.10 — Мультифильм. 17.40—Джем. Х конкурсе. 23.00—Футболор дэлхэйн чемпионат. «Росси» телерадиокомпанини дамжуула. 19.00—Шэнэ һонин. 19.25—Ушөө дахин үмээлэгэ тухай. 19.30—Россин политигууд тухай. Шумейко. 19.45—Технофильм. 20.00—«Час пик». 20.25—«Дикая роса» — фильм. 20.55—Кинопанорама. 21.40—«Амгалан һонирсогы, багашуул». 22.00—Шэнэ һонин. 22.30—«Монолот». 22.40—П. И. Чайковскийн хэрэг эрхилгэ. 17.10 — Мультифильм. 17.40—Джем. Х конкурсе. 23.00—Футболор дэлхэйн чемпионат. «Росси» телерадиокомпанини дамжуула. 19.00—Шэнэ һонин. 19.25—Ушөө дахин үмээлэгэ тухай. 19.30—Россин политигууд тухай. Шумейко. 19.45—Технофильм. 20.00—«Час пик». 20.25—«Дикая роса» — фильм. 20.55—Кинопанорама. 21.40—«Амгалан һонирсогы, багашуул». 22.00—Шэнэ һонин. 22.30—«Монолот». 22.40—П. И. Чайковскийн хэрэг эрхилгэ. 17.10 — Мультифильм. 17.40—Джем. Х конкурсе. 23.00—Футболор дэлхэйн чемпионат. «Росси» телерадиокомпанини дамжуула. 19.00—Шэнэ һонин. 19.25—Ушөө дахин үмээлэгэ тухай. 19.30—Россин политигууд тухай. Шумейко. 19.45—Технофильм. 20.00—«Час пик». 20.25—«Дикая роса» — фильм. 20.55—Кинопанорама. 21.40—«Амгалан һонирсогы, багашуул». 22.00—Шэнэ һонин. 22.30—«Монолот». 22.40—П. И. Чайковскийн хэрэг эрхилгэ. 17.10 — Мультифильм. 17.40—Джем. Х конкурсе. 23.00—Футболор дэлхэйн чемпионат. «Росси» телерадиокомпанини дамжуула. 19.00